

Aan de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch

Uw brief van : Ref. : SB/OOV/IV
Uw kenmerk : Tel. :
Afdeling : SB/OOV/IV E-mail : vluchtelingen@s-hertogenbosch.nl
Zaaknummer : 15064484 Bijlage(n) :
Datum : 26 mei 2023
Onderwerp : De Bossche opvang van vluchtelingen

Geachte raadsleden,

De opvang en instroom van vluchtelingen blijven landelijk een urgent vraagstuk, en zijn onderdeel van debat. De uitkomst van dit debat is voor ons als college uitgangspunt in onze gemeentelijke aanpak. De opvangbehoefte van vluchtelingen is onverminderd hoog. En neemt zelfs verder toe. Steeds meer vluchtelingen uit Oekraïne en asielzoekers zoeken hun toevlucht in Nederland. Dit vergroot de uitdaging voor onze samenleving, onze maatschappelijke partners en voor ons als gemeente.

In deze brief nemen we uw raad mee in de stand van zaken rond de locatiekeuze azc. We lichten toe dat we in dit proces vertraging oplopen. Dit komt doordat wij als gemeente (samen met het COA) uiteindelijk geen gebruik maken van een door de eigenaar aangeboden locatie aan de Bruggensestraat in Rosmalen. Hoewel dit de voorkeurslocatie was van onszelf en het COA, en we om die reden tot ver gevorderde afspraken gekomen waren. Hierna geven wij uitleg over de achterliggende redenen. En schetsen wij de consequenties van deze recent ontstane situatie. Daarnaast geven we een update over de opvang van ontheemden uit Oekraïne en de huisvesting van vergunninghouders.

Als gemeente blijven we onze bijdragen leveren in de opvang van hen die hulp nodig hebben^[1]. We herbergen asielzoekers, Oekraïense vluchtelingen en statushouders op een Bossche manier: gastvrij, humaan, betrokken en met degelijke kwaliteit. Deze lijn bevestigde uw raad op 4 oktober 2022 warmhartig met uw motie *Humane opvang vluchtelingen*.

Het vluchtelingenvraagstuk raakt meerdere beleidsvelden. Het is bestuurlijk soms zoeken naar de juiste balans tussen enerzijds behoud van het kwaliteitsniveau bij de opvang. En anderzijds: de druk op onderwijs, zorg, wijken/dorpen en de toewijzing van woningen. Dit noopt soms tot lastige keuzes waarbij we belangen moeten afwegen. Zo ook met de nieuwe opgave vanuit het Rijk om vanaf 2024 meerjarig 600 asielzoekers in onze gemeente op te vangen in een azc^[2].

De zoektocht en locatie-afweging voor dit azc was de afgelopen maanden niet eenvoudig. Een ideale

locatie die aan álle criteria en uitgangpunten voldeed is er niet. We realiseren ons dat de vertraging in het proces ook langere tijd onzekerheid betekent. De komst van een azc houdt de gemoederen bezig onder onze inwoners. Voor het behoud van rust en duidelijk, maar ook gastvrijheid en solidariteit voor zowel de huidige als de nieuwe inwoners houden we er daarom de vaart in.

Gewijzigde gemeentelijke opgaven door nieuw Rijksbeleid

Asielzoekers

Nederland zit in een opvangcrisis. Er ligt een groeiende vraag van het Rijk om opvang en huisvesting aan vluchtelingen te bieden. Dat is een vraag aan alle gemeenten in Nederland, en ook aan de gemeente 's-Hertogenbosch. Wij willen onze verantwoordelijkheid nemen in deze landelijke vluchtelingenopvang. Mensen die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld vangen we humaan op. Ook uw gemeenteraad heeft zich uitgesproken voor humane opvang van vluchtelingen. Om uit de asielcrisis te komen en te blijven hebben ook wij onze bijdrage geleverd aan het regioplan. Dit plan richt zich op de realisatie van voldoende duurzame opvangplaatsen voor vluchtelingen en de huisvesting van statushouders. Op 29 december 2022 bood de voorzitter van de Veiligheidsregio Brabant-Noord – burgemeester Mikkers - dit regioplan voor de Asiel- en Oekraïne-opvang en huisvesting vergunninghouders aan bij de provincie. Hij deed dit namens alle gemeenten in de Veiligheidsregio. Het plan vloeit voort uit nadere afspraken tussen het Rijk, provincies, gemeenten en veiligheidsregio's. We informeerden u hier reeds over in december 2022 en januari 2023 (raadsinformatiebulletin week 51 en week 2). Hierin schetsten we ook de gemeentelijke opgaven bij de opvang van asielzoekers: per 1 april 2023: 450 plaatsen. En per 1 januari 2024: de opgave voor een periode van maximaal 10 jaar een azc te realiseren voor 600 asielzoekers^[3].

Oekraïense vluchtelingen

Sinds de komst van de vluchtelingen uit Oekraïne zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de realisatie van noodopvangplekken voor ontheemden uit Oekraïne. De veiligheidsregio's coördineren dit. In onze gemeente vangen we op dit moment ca 740 Oekraïense vluchtelingen op. Ze verblijven op meerdere locaties. Vanuit het Rijk ontvingen we 16 december 2022 de nieuwe opgave om 145 extra Oekraïense vluchtelingen op te vangen.

Huisvesting vergunninghouders

Als gemeente hebben we de wettelijke taak om vergunninghouders te huisvesten. Vergunninghouders zijn asielzoekers die een verblijfsvergunning hebben gekregen. Zij moeten uitstromen uit het azc, naar een woning. Het Rijk bepaalt elk half jaar hoeveel vergunninghouders elke gemeente moet huisvesten. In 2022 hebben wij een voorsprong opgebouwd van 68 personen. Daarom moeten wij nu in de eerste helft van 2023 geen 188, maar 120 vergunninghouders huisvesten. De personen die we moeten huisvesten zijn veelal grote gezinnen en alleenstaande jongeren. De corporaties geven aan dat er minder voor hen passende woningen vrij komen. We verwachten de taakstelling van dit half jaar wel te kunnen halen. De taakstelling voor de tweede helft van het jaar bedraagt 242 personen. Het

halen van de taakstelling komt met dit aantal onder druk te staan. Het zal creatieve oplossingen vragen waarover we met onze partners in gesprek gaan.

Onze Bossche aanpak bij het opvangen van vluchtelingen en vergunninghouders

Onze Bossche aanpak bij het opvangen van vluchtelingen en vergunninghouders richt zich op meerdere onderdelen en opgaven. Allen zijn verweven met andere gemeentelijke beleidsterreinen zoals onderwijs en de woonopgaven. We lichten in deze brief onze aanpak toe ten aanzien van de onderstaande vier opgaven. We richten ons daarbij vooral op de realisatie van een meerjarig asielzoekerscentrum.

Meerjarig asielzoekerscentrum (azc)
Noodopvang asielzoekers
Opvang Oekraïense vluchtelingen
Begeleiding en huisvesting vergunninghouders

Meerjarig asielzoekerscentrum

We zetten in op het behalen van onze gemeentelijke opvangopgaves. Voor het meerjarig azc constateerden we samen met het COA dat bij één (grotere) opvanglocatie de voorwaarden zoals onderwijs, integratie en werk effectiever te organiseren zijn. Ook is de ervaring van het COA dat het beheer van en de organisatie rondom één plek eenvoudiger is en beter werkt. Dit is ook hun bevinding ten aanzien van het contact en het samenspel met de directe omgeving. Vervolgens gingen we op zoek naar één locatie voor 600 mensen die het best aan de afwegingscriteria voldeed. Als afwegingscriteria hanteren we:

1. Opvang voor 600 asielzoekers voor de duur van maximaal 10 jaar;
2. Flexibiliteit in aantallen en – zo mogelijk in - doelgroepen van vluchtelingen (mogelijkheden tot afschaling);
3. Nabijheid, binnen een afstand van 2 kilometer, van voorzieningen (scholen, supermarkt, huisarts etc.);
4. Ligging aan de rand van een woonwijk of buiten een woonwijk geniet de voorkeur boven ligging midden in een woonwijk;
5. Ligging bij een wijk met een goede maatschappelijke inpasbaarheid en waar niet reeds veel (groepen met) kwetsbare personen wonen;
6. Er vindt geen gelijktijdige noodopvang van asielzoekers plaats; de huidige noodopvanglocaties zijn afgebouwd op het moment dat een langdurige locatie wordt geopend.

De bovenstaande zes uitgangspunten zijn gecombineerd met de uitgangspunten uit de raadsmotie 'Humane opvang vluchtelingen':

1. Beschikbaarheid van onderwijsvoorzieningen
2. Beschikbaarheid van goede medische zorg, waaronder psychische begeleiding

3. Ruim voldoende voorzieningen voor dagbesteding op en/of in de nabijheid van de opvanglocatie, waaronder speelvoorzieningen, taallessen, activiteiten voor jong en oud, coördinatie van initiatieven vanuit inwoners
4. Goede spreiding van opvanglocaties over de gemeente
5. Actief informeren, in gesprek te gaan en te blijven met omwonenden

De locatie van de huidige noodopvang op het voormalige Hypecoterrein en op het terrein van kasteel Meerwijk vielen bij voorbaat al af.

Voorkeurslocatie Bruggensestraat valt af

Na een eerste screening vielen diverse locaties af. Meestal omdat deze reeds in beeld zijn als woningbouwlocatie. We hebben oog voor de vele woningzoekenden binnen onze gemeente. En we kiezen daarom nadrukkelijk voor een azc-locatie op een niet-reguliere woningbouwlocatie.

Na deze eerste screening bleven drie locaties over. Deze hebben we expliciet afgewogen aan de hand van de verschillende criteria en uitgangspunten.

Eén locatie, bestaande uit 2 percelen aan de Bruggensestraat in Rosmalen met een totale oppervlakte van 8 Hectare, werd aan ons en het COA aangeboden en genoot de voorkeur. Deze locatie voldoet aan de voorwaarden én bevat een groot oppervlak waarmee er veel mogelijkheden waren voor een goede inpassing, in overleg met omwonenden. Ook het COA toetste deze locatie positief. Het COA is enkele weken geleden de voorbereidingen gestart om samen met de eigenaar van de grond te komen tot een gezonde zakelijke overeenkomst. We trokken hierin samen op om ook de voorwaarden vanuit de gemeente te borgen. Iedere partij, de grondeigenaar, het COA en de gemeente hadden belang om de gesprekken tot een goed einde te brengen. Deze verliepen dan ook voor lange tijd constructief. Na een tussentijdse overeenstemming over het gebruik van de twee percelen aan de Bruggensestraat, zijn de zakelijke gesprekken uiteindelijk toch gestrand. In het eindstadium van de onderhandelingen bleken nieuwe financiële randvoorwaarden tot een niet te verantwoorden overeenkomst te leiden.

We gaan voor het realiseren van een azc in onze gemeente

Nu de voorkeurslocatie Bruggensestraat afvalt, betekent dit dat we samen met het COA een nieuw onderzoek gaan doen naar mogelijke locatie(s). Daarbij starten we met de overige twee locaties die in beeld waren. Naast de Bruggensestraat was een terrein aan de Poeldonkweg een optie. Deze locatie is onderzocht, maar viel nu af vanwege de geluidshinder van de A2. Het compenseren van deze geluidshinder zou maatregelen vragen waardoor de gewenste snelle beschikbaarheid niet haalbaar is. Dat betekent dat er nog één locatie resteert. Deze gaan we nader onderzoeken.

Dat betekent dat de locatiekeuze vertraging oploopt. De gestelde voorwaarden uit de motie Humane opvang en afwegingskader blijven in het vervolgproces overeind en leidend. We streven naar het realiseren van één opvanglocatie, maar indien nodig houden we de optie van twee of meerdere locaties open.

De nu ontstane vertraging zet ook ons voornemen onder druk om voor 1 januari 2024 een azc in onze gemeente gerealiseerd te krijgen. Het streven blijft overeind maar we zijn afhankelijk van diverse omstandigheden (zijn we bijvoorbeeld wel of niet eigenaar van grond of gebouwen) en noodzakelijke

procedures (er zal een ruimtelijke ordening -procedure gevolgd moeten worden voor het tijdelijk veranderen van een bestemming, inclusief mogelijkheden tot bezwaar).

Opstarten onderzoek duurzame opvanglocatie voor meerdere doelgroepen

Wij vinden het van belang dat een tijdelijke opvanglocatie met zekerheid binnen de termijn van 10 jaar weer afgebouwd is. Tegelijkertijd sluiten we niet uit dat 's-Hertogenbosch rekening moet houden met een opvangopgave die nog meer langjarig zal zijn (met een grote diversiteit aan doelgroepen). Met het oog daarop zijn wij voornemens de haalbaarheid van de bestemming voor opvang voor diverse doelgroepen elders in de gemeente te onderzoeken. Dat doen we in de gebiedsontwikkeling Meerendonk, waar dat qua planning en fasering mogelijk is. We hebben het over het gebied dat Groot Meerendonk genoemd wordt, het gebied tussen de A2 en de Zuid-Willemsvaart. Hiermee willen we laten zien dat wij het van belang vinden dat een tijdelijke opvanglocatie met zekerheid voor het verstrijken van de tien jaar niet meer nodig is voor de opvang van asielzoekers. Tegelijkertijd kan een flexibele duurzame opvang voor andere doelgroepen ingezet worden, indien het voor asielzoekers over tien jaar niet nodig is.

Dit betekent dat we tijdig gaan beginnen met het voorbereiden van de gebiedsontwikkeling Groot Meerendonk. Daarvoor is ten eerste een ruimtelijk-functionele visie en een stedenbouwkundig plan nodig. Zo kan zichtbaar worden waar in het gebied, op welke wijze en op welke termijn een generieke opvanglocatie (ook juridisch vast te leggen in een definitieve bestemming) kan worden ingepast en gerealiseerd.

Integratie en participatie

Ondanks de vertraging zetten we reeds in op een snelle participatie en integratie van vluchtelingen. Dit kan door de deelname aan activiteiten en ontmoetingen met andere Bosschenaren in onze gemeente en zeker door deelname op de (vrijwillige) arbeidsmarkt. Dit kunnen we bevorderen door het mobiliseren van het maatschappelijk middenveld en Bosschenaren. We streven naar een set van afspraken over het aanleggen van een duurzame infrastructuur voor actief burgerschap en inclusie. De positieve ervaringen met de Oekraïense vluchtelingen kunnen we benutten om naar een duurzaam netwerk rondom en voor alle vluchtelingen te gaan bouwen en deze te onderhouden. Ook starten we momenteel pilots in het koppelen van vergunninghouders aan onze gemeente voor huisvesting, en het direct starten met inburgering en participatietrajecten vanuit de noodopvanglocaties.

Noodopvang asielzoekers

Sinds ruim een jaar vangt het COA in onze gemeente tijdelijk asielzoekers op in noodopvanglocaties bij het oude Hypecoterrein en op het terrein van kasteel Meerwijk. Het gaat in totaal om circa 425 mensen. We hebben de overeenkomst met betrekking tot de noodopvang-locatie Hypeco verlengd tot 1 maart 2024. Over dit besluit informeerden we u al in het raadsinformatiebulletin van week 4. Ook voor de locatie van de huidige noodopvang op het terrein van kasteel Meerwijk is de overeenkomst met het COA met één jaar verlengd tot uiterlijk 21 mei 2024. Rondom beide locaties zijn we hierover in gesprek geweest met de omwonenden.

Voor beide locaties geldt dat deze na afloop van de hiervoor genoemde periodes niet nogmaals verlengd zullen worden.

Opvang Oekraïense vluchtelingen

Waar we allen hoopten dat de oorlog in Oekraïne gauw zou eindigen, duurt deze voort. Al een jaar lang vangen we vluchtelingen uit Oekraïne warmhartig en gastvrij op. Eerst alleen op de Bruistensingel en Hervensebaan⁴, later ook op een aantal kleinschaligere, meer zelfstandige locaties. Naast deze gemeentelijke opvang zijn er ook nog steeds veel particulieren die Oekraïense vluchtelingen opvang. In totaal vangen zij wel 200 vluchtelingen op. Mede gezien de duur van deze opvang spreken we hier nogmaals onze waardering en enorme dank uit aan al deze Bosschenaren met een zeer warm en gastvrij hart.

De Oekraïense opvangopgave blijft onverminderd groot. De opgave neemt zelfs verder toe. Ten opzichte van de huidige bezetting dienen we nog 145 opvangplaatsen extra te realiseren. Dit betekent dat we enerzijds inzetten op verlenging van de locaties die nu in gebruik zijn. En anderzijds blijven we zoeken naar nieuwe kleinschaliger locaties, bij voorkeur in leegstaande gebouwen.

Eén nieuwe opvangplek is begin mei geopend: Parallelweg 51-52. Op deze plek kunnen circa 28 personen opgevangen worden. Hierover is vooraf met de omwonenden gecommuniceerd. Ook verwachten we binnenkort nog een nieuwe plek te open aan de Rijnstraat. Hier verwachten we circa 80 personen op te kunnen vangen.

De begeleiding en huisvesting van vergunninghouders

Vergunninghouders zijn asielzoekers die een verblijfsvergunning hebben gekregen. We vinden het van groot belang deze nieuwe Bosschenaren zo snel mogelijk een plek te geven in de maatschappij. We ondersteunen deze vergunninghouders hier dan ook bij met een intensieve, persoonlijke, duurzame en integrale aanpak. De nadruk ligt op intensieve begeleiding naar werk of opleiding, samen met inburgering en taalonderwijs.

Onze gemeente wil plek bieden aan alle Bosschenaren. Dus ook aan erkende vluchtelingen. Gezien de krappe woningmarkt, ervaren we hier een ingewikkelde puzzel. Om ervoor te zorgen dat er voor veel verschillende mensen plek is wordt er sterk ingezet op het toevoegen van meer betaalbare woningen. Dat doen we in de vorm van nieuwbouw, transformatie, beter benutten van bestaande woningen en het realiseren van flexwoningen. Vergunninghouders willen we passend en duurzaam huisvesten. Zoveel mogelijk verspreid over alle buurten en wijken. Net als andere aandachts-groepen, krijgen vergunninghouders via de woningcorporaties een woning toegewezen. Op die manier geven we invulling aan onze wettelijke taak om hen te huisvesten. In 2022 werd minder dan 5% van de vrijkomende corporatiewoningen aan vergunninghouders toegewezen.

Tot slot

De opvang van asielzoekers, Oekraïense vluchtelingen en het huisvesten van vergunninghouders blijft de komende jaren een complex vraagstuk. Zeker nu de opvangbehoefte van asielzoekers, Oekraïense vluchtelingen en vergunninghouders verder toeneemt. Het vraagt van ons en van uw raad duidelijkheid en scherpte, maar ook lef om dit vraagstuk samen op te pakken. We hebben vertrouwen dat we de komende tijd de taakstellingen gastvrij en humaan kunnen uitvoeren. Samen met onze maatschappelijke partners. We houden gelijktijdig oog voor de noden van reguliere woningzoekenden in onze gemeente.

Hoogachtend,

Namens het college,
De gemeentesecretaris,

drs. B. van der Ploeg

De burgemeester,

drs. J.M.L.N. Mikkers

Bijlage(n): collegebesluit d.d. 23 mei 2023